

Slangenmysterie van de Noord-Veluwe ontrafeld

Landschapsbeeld Doornspijkse heide. (Foto: Peter Pfaff)

Over de verspreiding van de gladde slang op het meest noordelijke deel van de Veluwe (Gelderland) is weinig bekend. Tot voor kort leek de verbindingsweg tussen Nunspeet en Epe de noordgrens te vormen van de verspreiding van deze soort. Vreemd eigenlijk omdat de heidevelden van de Noord- en Zuid-Veluwe tot begin 20^e eeuw nog vrijwel aaneengesloten waren. Dat maakte de aanwezigheid op de Noord-Veluwe voor de gladde slang dan ook aannemelijk, maar tot op heden niet bewezen.

De schijnbare afwezigheid van de gladde slang leek dan ook meer het gevolg van het waarnemerseffect. Veel gebieden die hier zijn gelegen, zijn immers in gebruik als militaire oefenterreinen en daardoor dus niet toegankelijk. Op 8 februari 2023 verscheen daarover het natuurbericht 'Het slangenmysterie van de Noord-Veluwe' op Nature Today. De oproep van RAVON om op de Noord-Veluwe extra aandacht te besteden aan het voorkomen van de gladde slang was niet aan dovenmansoren gericht. Binnen de RAVON-werkgroep Gelderland – welke jaarlijks een eigen excursieprogramma opstelt – ontstond het idee ook een excursie te organiseren in dit deel van de Veluwe. Schrijver van dit artikel onderzocht vervolgens de mogelijkheden om op de militaire oefenterreinen en de Doornspijkse Heide aan de slag te gaan.

Dat echter, is eenvoudiger gezegd dan gedaan. Betreffende terreinen zijn zoals gesteld uit een oogpunt van veiligheid niet toegankelijk en hierop wordt ook strikt toegezien en zo nodig gehandhaafd. Eerste zaak was dan ook de beheerder/eigenaar van dit gebied te informeren over onze wens hier een onderzoek uit te voeren. Vervolgens moest een vergunning worden aangevraagd. Militaire oefenterreinen worden soms gezien als negatief voor de lokale natuurwaarden, maar voor in elk geval de Doornspijkse Heide is dat niet het geval. Er wordt in dit gebied al veel ecologisch onderzoek uitgevoerd en het beleid is ook mede gericht op behoud en versterking van de bestaande natuurwaarden en verbetering van de biodiversiteit. Na enig vooroverleg is de vergunning aangevraagd en deze is uiteindelijk ook afgegeven.

We konden dus aan de slag en planden twee excursiedagen in op de zaterdagen 17 en 31 augustus 2024. Het doel was om de verspreiding van reptielen in dit gebied beter in kaart te brengen, met speciale aandacht voor de gladde slang. De eerste inventarisatiedag startte met een korte veiligheidsbriefing vanuit Defensie. Het was mooi weer, hoewel wellicht in de middag te warm. Naast reptielen werden ook andere interessante fauna en flora geregistreerd. We beëindigden de dag dan ook met 136 waargenomen dier- en plantsoorten, waaronder 50 reptielen. De meeste waarnemingen

De derde waargenomen juveniele gladde slang. (Foto: Lex Groenewold)

Wim en Angela de Wild vonden de eerste twee juveniele gladde slangen. (Foto: Edo Goverse)

betroffen de zandhagedis, in iets mindere mate de levendbarende hagedis en daarnaast ook nog 2 adders, maar helaas geen gladde slang. Gelukkig zat er nog een tweede dag in de planning.

Die tweede dag begon zonder zon en met een lichte miezelregen. In de loop van de dag zou de zon langzaam doorbreken. Perfecte omstandigheden dus om reptielen te spotten. Na de veiligheidsbriefing gingen we dus hoopvol aan de slag. Nu op een iets ander terreingedeelte dan waar we de eerste dag hadden gezocht. Ook nu weer veel enthousiasme in de groep en naar mate de tijd vorderde nam de spanning zichtbaar toe. Zullen we hem vinden of niet? Rond kwart voor 12 klonken hoopvolle kreten en ja hoor, de gladde slang was gevonden! Niet één maar zelfs drie exemplaren. Wim en Angela de Wild zagen als eerste een tweetal juveniele exemplaren en dicht daarbij werd nog een vervellingshuid van een adult exemplaar gevonden. De dag kon natuurlijk niet meer stuk. Met kennis, vermoedens, samenwerking en enthousiasme hebben we het verspreidingsbeeld van de gladde slang in noordoostelijke richting op de kaart gezet.

Ook nu beëindigden wij de dag met een mooie waarnemingenlijst van 80 waargenomen dier- en plantsoorten, waaronder 41 reptielen. De meeste waarnemingen betroffen ook nu weer de zandhagedis met aansluitend waarnemingen van de levendbarende hagedis, een adder en natuurlijk driemaal een gladde slang. "Missie geslaagd" en alleszins de moeite van het voorbereiden en zoeken waard. Bij afsluiting van deze dag filosofeerden we met elkaar door over nieuwe inventarisatiedagen in 2025 en dan op een gebied dat bij voorkeur nog wat noordelijker is gesitueerd; wie weet!

Peter Pfaff